

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Handelshøyskolen BI
v/ nemnd for studentsaker
0442 Oslo

Bergen, 18.04.2024
Deres ref.: F181-21
Vår ref.: 24/00801 (147/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 147/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Handelshøyskolen BI (heretter BI), i sak F181-21, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.09.2022, der vedtak fattet av klagenemnda ved BI ble endret.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.09.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01418 (147/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

HK-dir Intern

bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved BI ble endret til annullering og utestenging i ett semester.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokat Svein Wennevik ved forrige behandling av saken. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av hjemmeeksamen i emnet [REDACTED], våren 2021.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse og en medstudents besvarelse, og det ble tatt mistanke om ulovlig samarbeid. Ouriginalrapporten viste tekstlikhet på 58 prosent mellom klagerens besvarelse og medstudentens besvarelse. Sensor viser i varsel datert 30.06.2021 til at det er mistanke om fusk på bakgrunn av høy prosentlikhet i wiseflow, og viser til at det er 72-85 prosent likhet i oppgave [REDACTED] for de to kandidatene.

Sentral studieadministrasjon har i sammendrag datert 11.10.2021 vist til at det er store likheter mellom besvarelsene, og at likhetene omfatter tekstlikhet, skrivefeil og særegenheter. Det er funnet likheter i alle besvarelsens oppgaver. Oppgave [REDACTED] trekkes frem som eksempler på likheter som ikke kan tilskrives tilfeldigheter. Klageren har vist til at h[un] og medstudenten har hatt felles notater, men studieadministrasjonen har etter en vurdering av disse ikke funnet at likhetene kun kommer av dette. Studieadministrasjonen mener at likhetene totalt sett er for store til at de kan komme av tilfeldigheter, og at likhetene ikke kan forklares på andre måter enn ulovlig samarbeid.

Klageren har uttalt seg skriftlig 16.07.2021, og anfører at besvarelsen er et selvstendig arbeid, og at h[un] ikke har samarbeidet med noen under eksamen. Klageren viser til at h[un] har jobbet tett med den andre studenten, og at de har hatt felles maler og notater. De har også løst tidligere eksamensoppgaver sammen, som har vært svært like eksamensoppgavene i [REDACTED]. H[un] mener at likhetene kan forklares med dette, og har vedlagt notatene.

Klagenemnda ved BI behandlet saken i møte 29.12.2021. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av hjemmeeksamen i [REDACTED]. Nemnda la i sin vurdering avgjørende vekt på egen gjennomgang av besvarelsene og notatene, og sensor og studieadministrasjonens vurdering, hvor likhetene mellom besvarelsene fremgår. Nemnda finner det godtgjort at klageren hadde samarbeidet med en medstudent under hjemmeeksamen. Nemnda fattet vedtak om annullering og utestenging i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022.

Klagerens advokat Yasaman Aalaei fremsatte klage 17.01.2022, og viser til tidligere anførsler fra klager. Advokaten anfører at det er naturlig at det forekommer likheter i slike besvarelser, da [REDACTED] formuleringer ofte blir veldig like. Det anføres at klagenemnda i sitt vedtak utelukkende har lagt til grunn sensors notat og administrasjonens oversendelsesbrev, og at kildene og notatene klageren har vist til ikke er undersøkt. Saken er for dårlig opplyst, og som en følge av dette er ikke beviskravet oppfylt. Det vises til vedtak i Felles klagenemnd i sak 10/2020, 97/2020 og 100/2020, hvor det fremgår at samarbeid om eksamensforberedelser og utarbeidelse av notater i fellesskap før eksamen ikke likestilles med samarbeid under eksamen.

Klagenemnda ved BI vurderte klagen 02.02.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda ved BI opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Advokat Wennevik varslet sekretariatet for Felles klagenemnd 04.05.2022 om at han nå representerer klager. Advokat anfører samtidig at klagenemnda ved BI ikke har vurdert eller

tatt hensyn til den urimelige og unødvendige lange saksbehandlingstiden. Det anføres at dette bør anses som formildende og føre til en mildere reaksjonsfastsettelse.

Saken står for øvrig for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om opptak, studier og eksamen ved BI § 5-15 hva som skal anses som fusk:

§ 5-15. Fusk

(...)

2) For Handelshøyskolen BI gjelder i tillegg følgende bestemmelser:

a. Som fusk regnes brudd på bestemmelsene som fremgår i kapittel 5 i denne forskrift eller bestemmelser gitt i medhold av denne, samt andre uredelige handlinger eller forhold som tar sikte på å gi kandidaten et uberettiget fortrinn ved vurderingen. Også handlinger som på andre måter medfører at kandidatens kunnskaper og ferdigheter ikke blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte, blir betraktet som fusk. Endelig regnes det som fusk når kandidaten har fått kjennskap til eksamensoppgaver før eksamen starter, eller har manipulert eksamensbesvarelsen etter at den er levert.

(...)

3) Hovedområder som betraktes som fusk er: Bruk av eller tilgang til ulovlige hjelpemidler, ulovlig samarbeid mellom enkeltpersoner eller grupper, plagiat, selvplagiat og manglende eller feilaktig kildebruk slik at teksten fremstår som kandidatens egen.

(...)

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har nemnda lagt avgjørende vekt på sensor og studieadministrasjonens

vurderinger, datert 30.06.2021 og 11.10.2021, av likhetene mellom klagerens og medstudentens besvarelser. Det vises til at besvarelsene har store likheter i alle oppgavene, med tekstlikhet, like skrivefeil og særegenheter. Blant annet er det i oppgave [redacted] uthevninger i [redacted] som verken finnes i notatene eller på [redacted] og i oppgave [redacted] hvor det brukes anførselstegn («) kun på et sted. Det vurderes at likhetene er for store og av en slik art at de ikke kan komme av noe annet enn samarbeid under hjemmeeksamen. Nemnda finner at vurderingene fra institusjonen samlet sett fremstår som grundige og nyanserte, der også likheter som kan skyldes andre forhold enn ulovlig samarbeid under eksamen er kommentert.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at likhetene kommer av bruk av felles notater og maler. Nemnda fester ikke lit til klagerens forklaring på dette punktet. Nemnda har merket seg at deler av klagerens besvarelse også finnes i notatene. Samtidig er det likheter i besvarelsene som ikke fremgår av notatene, i tillegg til at besvarelsene er svært like i både innhold, gjengivelse av [redacted] og setningsoppbygging. Nemnda har derfor etter en konkret vurdering kommet til at likhetene totalt sett er for mange og for særegne til at dette kun kommer av bruk av felles notater.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at klageren var i rettsvillfarelse, da h[un] ikke visste at samarbeid og forberedelser med medstudenter før eksamen, herunder utarbeidelse av felles notater, kunne bli vurdert som fusk. Nemnda vil bemerke at samarbeid før eksamen ikke utgjør en objektiv fuskehandling. Nemnda har derimot funnet det bevist at klageren har samarbeidet med medstudenten under selve gjennomføringen av eksamen, og at det er på bakgrunn av dette at det objektive vilkåret vurderes å være oppfylt.

Felles klagenemnd har ut fra det samlede bevisbildet, kommet til at klageren – objektivt sett – har samarbeidet ulovlig med medstudenten, jf. forskrift om opptak, studier og eksamen ved BI § 5-15 andre og tredje ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, nærmest etter sin natur må være en villet handling. Felles klagenemnd kan ikke se at det er noe i dokumentasjonen som peker i retning av at det ulovlige samarbeidet skal ha oppstått gjennom uaktsomhet, og viser til vurderingen ovenfor om bruk av felles notater.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Saksbehandlingen

Felles klagenemnd har merket seg at anførselen om at saken er for dårlig opplyst og at som følge av dette er ikke beviskravet oppfylt. Det ble vist til vedtak i Felles klagenemnd i sak 10/2020, 97/2020 og 100/2020, hvor det fremgår at samarbeid om eksamensforberedelser og utarbeidelse av notater i fellesskap før eksamen ikke likestilles med samarbeid under eksamen.

Felles klagenemnd bemerker at underinstansen på bakgrunn av konkrete objektive bevis har fattet vedtak i saken. Felles klagenemnd finner at saken har vært godt opplyst, jf. forvaltningsloven § 17. Nemnda kan ikke se at underinstansen har vektlagt utenforliggende hensyn ved sin vurdering av saken. Nemnda viser til at underinstansen har vektlagt gjennomgangen av besvarelsene og notatene, og sensor og studieadministrasjonens vurderinger, hvor likhetene mellom besvarelsene fremgår. Dette er de samme bevisene Felles klagenemnd har vektlagt.

Når det gjelder anførselene knyttet til sak 10/2020, 97/2020 og 100/2020, vurderer nemnda at disse sakene skiller seg fra klagerens sak og at de således ikke får betydning for vurderingen av denne saken.

Felles klagenemnd finner at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil. Eventuelle feil anses uansett reparert gjennom klagebehandlingen.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved BI har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har etter en konkret vurdering kommet frem til at saksbehandlingstiden ved forrige behandling av saken har vært for lang. Nemnda viser til at mistanken om fusk oppstod i slutten av juni, og det tok deretter 9 måneder før saken ble oversendt Felles klagenemnd. Fremdriften i saksbehandlingen på høyskolen har ikke vært tilstrekkelig. Saken ble registrert mottatt i sekretariatet for Felles klagenemnd 31.03.2022, og behandlet i møte 30.09.2022. Saksbehandlingstiden har vært på 15 måneder fra mistanken om fusk oppstod til saken ble behandlet av Felles klagenemnd forrige gang. Dette er for lang total saksbehandlingstid. Slik nemnda vurderer det, skal den lange saksbehandlingstiden som klageren ikke kan lastes for, medføre nedsettelse av utestengelsesperioden til ett semester.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 17,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for ytterligere nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av besvarelsen og utestenging i ett semester er en riktig reaksjon i denne saken, på grunn av den lange saksbehandlingstiden ved forrige behandling av saken. Felles klagenemnd endrer reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 03.10.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 03.10.2022, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Handelshøyskolen BI i sak F181-21, endres fra annullering av eksamen og utestenging i to semestre, til annullering av eksamen og utestenging i ett semester.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.